

ΤΟ ΑΛΟΓΑΚΙ

(Στίβος Γ. Γρηγορίου)

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΤΟΥ ΟΥΓΑΔΙΑΜ ΜΟΡΡΟΥ

Ο ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΣ

Ἡ ἐπιτροπὴ τῶν φυλακῶν εἶχε περὶ τελειώσει τὴν ἐξέτασι τῶν παραπόνων τῶν καταδικῶν. Ὁ διευθυντὴς ἐδήλωσε ὅτι ἀκούσαν ὅλους τοὺς παραπονομένους. Μὰ ὁ πρόεδρος, ἄνθρωπος τραχὺς καὶ ἀποφασιστικὸς ἀφοῦ κύτταξε μίαν στιγμὴ ἕνα χαρτάκι πού κρατοῦσε στὰ χέρια του εἶπε στὸν διευθυντὴ :

— Στείλτε ἕνα φύλακα νὰ μᾶς φέρῃ τὸν κατάδικον ἀριθ. 14208. Ὁ διευθυντὴς ταραχτήκε καὶ χλωμίωσε ἐλαφρᾶ. Μὲ φανερὴ στενοχωρία ἐξετέλεσε τὴν διαταγὴ τοῦ προέδρου.

Σὲ λίγα λεπτὰ, φάνηκε ὁ φύλακας καὶ πίσω του, ἀλυσσοδεμένος ὁ κατάδικος. Ἦταν ἕνας ἄντρας ὡς σαρανταπέντε χρονῶν, ἀδύνατος καὶ χλωμὸς. Φοροῦσε βρωμερὰ κουρέλλια ἀντὶ γιὰ ρούχα. Τὰ γένεια καὶ τὰ μαλλιά του ἦσαν μακρὰ καὶ βρώμικα. Ὅλη ἡ φυσιογνωμία του δὲν εἶχε τίποτε τὸ ἀνθρώπινο. Μὰ στὰ μάτια του ἔθλεπε νὰ ζωγραφίζετα μίαν συγκρατημένη ἀγρίοδα καὶ μὴ ἀδάμοστη θέλησις.

Σύρθηκε μὲ κόπο μέσα στὴν αἴθουσα καὶ κύτταξε ἀδιάφορα ἕναν-ἕνα ὄσους βρισκόντουσαν γύρω του. Μόλις ὅμως ἀντίκρισε τὸν διευθυντὴ, τὰ μάτια του ἔβγαλαν φωτιές, τὰ χεῖλη του πρᾶσιναν, ἡ ἀνάπνοή του σταμάτησε.

— Κάθισε! τὸν πρόσταξε μὲ τὴν τραχειὰ φωνὴ τοῦ προέδρου.

Ὁ κατάδικος ταραχτήκε καὶ κύτταξε τὸν πρόεδρο. Ἀνέπνευσε μὲ κόπο καὶ μίαν ἐκφρασί πόνου φάνηκε στὸ πρόσωπό του. Ἔπειτα, ἔπεσε ἐξαντλημένος σ' ἕνα κῆθισμα.

Ὁ πρόεδρος ρώτησε τὸν φύλακα ἀυστηρᾶ :

— Γιατί ἔχεις δεμένο αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο; Δὲν βλέπεις σὲ τί κατάστασι βρίσκειται;

— Μὰ, κύριε, ἔτραυλισε ὁ φύλακας. Εἶνε ὁ πιὸ ἐπικίνδυνος...

— Τὰ ξέρομε ὅλα αὐτὰ! τὸν διέκοψε ὁ πρόεδρος. Βγάλε του τὰ σίδερα.

Ὁ φύλακας ὑπάκουσε.

Ὁ πρόεδρος γύρισε τότε πρὸς τὸν κατάδικον καὶ τοῦ εἶπε μὲ κλωσὴν :

— Εἴμαστε οἱ ἐπιτροπὸι τῆς φυλακῆς. Ἀκούσαμε κάτι γιὰ σένα καὶ ἤρθαμε νὰ μάθομε τὴν ἀλήθεια ἀπὸ τὸ στόμα σου.

Καὶ ἀκουμπώντας τὸ χεῖρι του στὸν ἄσαρκο ὄμο τοῦ καταδικου, ἐπρόσθεσε μὲ τρυφερότητα :

— Ξέρω ὅτι δὲν παραπονοῖσαι ποτέ. Μονάχος μου ἦρθα ἐδῶ γιὰ νὰ διορθώσω ἕνα ἀδίκιο, ἂν ὑπάρχει. Καὶ σκέψου ἔτι ἂν σοῦ ἔκαναν ἐσένα καμμιὰ ἀδίκια, μπορεῖ νὰ κάνουν καὶ σὲ ἄλλους. Βοήθησε λοιπὸν τὴν δικαιοσύνη καὶ μιλᾶτέ μου σὰν ἄνθρωπος, χωρὶς νὰ φοβηθῆς τίποτε.

Ὁ κατάδικος συγκινήθηκε ἀπ' τὰ λόγια τοῦ προέδρου, μὰ ἡ τελευταία φράσι τὸν πείραξε. Κάρφωσε τὸ βλέμμα του

σταθερὰ στὰ μάτια τοῦ προέδρου καὶ εἶπε μὲ δύναμι :

— Δὲν φοβάμαι τίποτε σ' αὐτὸ τὸν κόσμο!

Μὰ ὕστερα, χαμηλώνοντας τὸ κεφάλι, πρόσθεσε :

— Θὰ σὰς τὰ πῶ ὅλα.

Ἄρχισε νὰ μιλᾶ ἀργὰ, μὲ φωνὴ μονότονη.

— Καταδικάστηκα μὲ 20 χρόνια φυλακῆ, γιὰτὶ σκότωσα ἕναν ἄνθρωπο. Μὰ δὲν ἦμουν κακοῦργος. Τὸν σκότωσα χωρὶς νὰ σκεφτῶ, γιὰτὶ μ' ἔκλεψε, μὲ κατέστρεψε. Εἶμαι τώρα κλεισμένος ἐδῶ δεκατρία χρόνια. Στὴν ἀρχὴ ἡ ζωὴ τοῦ καταδικου μ' ἐξαρτῶνε. Μὰ ὁ διευθυντὴς φάνηκε καλὸς καὶ κατάφερε νὰ μὲ κατευνάσῃ. Σὲ λίγο καιρὸ μ' ἔκανε ἕνα ἀπὸ τοὺς καλύτερους κρατουμένους. Δὲν σὰς τὰ λέω αὐτὰ γιὰ νὰ κατηγορήσω τὸν σημερινὸ διευθυντὴ. Ξερετε διτι δὲν παραπονοῖμαι ποτέ...

— Πολὺ καλὰ, ἐξακολούθησε!

— Ὅταν ὁ διευθυντὴς μ' ἔκανε καλὸ ἄνθρωπο, τότε ἀρχισα νὰ δουλεύω. Μοῦ ἔκανε καλὸ ἡ δουλειὰ. Ἐκεῖνο τὸν καιρὸ ψιφιστικὴ ὁ νόμος πού χάριζε ἕνα μέρος τῆς ποινῆς σὲ ὄσους ἐδειχναν καλὴ διαγωγή. Ἔτσι ὕστερα ἀπὸ δέκα χρόνια φυλακίσεως, ἔλιπα πῶς σὲ ἄλλα τρία χρόνια τὸ πολὺ θὰ ἦσουν ἐλεύθερος... Προσπαθοῦσα νὰ φανῶ ὅσο τὸ δυνατὸ καλύτερος. Τὸ παλαιὸν μποροῦσε νὰ μὲ κᾶν νὰ μείνω ἄλλα δέκα χρόνια. Καὶ βιαζόμουν ν' ἀποφυλακιστῶ, γιὰ νὰ ξαναἴωμι τιμὸς ἄνθρωπος.

— Τὰ ξέρομε αὐτὰ... Τὰ γράφε ὁ φάκελλός σου! Ἐξακολούθησε...

— Νὰ λοιπὸν πῶς ἔγιναν ὅλα. Μὰς ἤπραν κάποτε τὸν πιὸ γεροῦς ἀπὸ υἱὰς νὰ δουλέψουμε στὰ λατομεία. Θὰ μᾶς ἐπληρώσαν εἰς εἶδος, ρούχα, καπνὸ. Καὶ πράγματι. Κάθε Σάββατο ὁ ἀρχιφύλακας μᾶς ἔβινε διτι ἔκανε νὰ λάδουμε.

» Ἐνα Σάββατο μπῆκα στὴ γραμμὴ μαζὺ μὲ τοὺς ἄλλους. Ὅταν ἦρε ἡ σειρὰ μου, πλησίασα τὸν ἀρχιφύλακα καὶ τοῦ ζήτησα τὸν καπνὸ μου. Ἐκεῖνος μ' ἀγριοκύτταξε καὶ μοῦ εἶπε: «Τὸν πήρες. Ἐγὼ ὁ τίος σοῦ τὸν ἔδωσα!» καὶ μεῖδιεσθε νὰ φύγω. Τοῦ ἀπάντησα πῶς δὲν πήρα τίποτε. «Μὴ χαλάσῃς τὸ φάκελλό σου, μοῦ εἶπε, γιὰ λίγο καπνὸ! Φεύγα!» Ἐγὼ

πειράχτηκα. Ποτέ στὴ ζωὴ μου δὲν ἔκλεψα καὶ κανέναν δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ μὲ πη κλέφτη. Τοῦ εἶπα λοιπὸν ὀρθά-κοφτά: «Δὲν θὰ φύγω ἂν δὲν πάρω ὅτι εἶμαι δικαίωμα νὰ πάρω... Δὲν ἔχω κλέψῃς καὶ κανέναν δὲν θὰ μὲ κλέψῃ τὸ μεροκάματό μου» Ὁ ἀρχιφύλακας χλωμίωσε καὶ μοῦ ἐξάνηπε: «Φεύγα!» Δὲν θὰ φύγω ἂν δὲν μὲ πληρώσῃς, τοῦ ἀποκρίθηκα.

» Τότε αὐτὸς σήκωσε τὸ χεῖρι. Ἦταν τὸ σῆμα. Τέσσερες σκοπὸι μὲ σημάδεψαν. Ὁ

ΔΕΛΤΙΟΝ

ΜΕΓΑΛΟΥ ΛΑΧΕΙΟΥ

"ΜΠΟΥΚΕΤΟΥ", "ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ,,

ΔΩΡΑ 500 ΧΙΛΙΑΔΩΝ ΔΡΑΧΜΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ, 8 Φεβρουαρίου 1934

αρχιφύλακας διάταξε να ειδοποιήσουν τον διευθυντή. Όταν ήρθε, του εξήγησε ότι γύρωμα τον καπνό μου δυο φορές. «Άρκε! Πήγαινε, μου είπε. Μά εγώ αρνήθηκα να φύγω. Προτιμώ να μείνω εδώ, ως ότου να πεθάνω, παρά ν' αφήσω να με κλέψουν». «Πάψε!» μου φώναξε ο διευθυντής. «Εδίαξε τους άλλους συντρόφους μου και μ' άφησε μόνο. Ύστερα, διάταξε δυο αύλακες να με πάρουν. Μόλις πλησίασαν, τους πέταξα κάτω. «Ήρθαν κι' άλλοι και με χτύπησαν στο κεφάλι. Έπεσα άναίσθητος κάτω... Και τότε—εδώ ή φωνή του καταδίκου έγινε σάν ψιθύρος—τότε μ' έβλεσαν και με ρίξαν στο μπουντρούμι.

Ο κατάδικος έσκυψε τὸ κεφάλι.

—Έξακολούθησε, είπε ο πρόεδρος.

—Δέν ξέρετε τι είνε αυτό τὸ μπουντρούμι. Ήταν μιά υπόγεια τρύπα, ύψη καί σκοτεινή. Μοῦ έδωσαν ἕνα σκέπασμα, νερό καί ξερὸ ψωμί. Τῆ δεύτερη νύχτα ήρθε ὁ διευθυντής καί με ρώτησε τί κάνω. «Θέλετε να ξαναγυρίσης στή δουλειά σου;» με ρώτησε. «Όχι. Πρῶτα πρέπει να με πληρώσετε. Πολύ καλά! Σέ μιά εβδομάδα θ' αλλάξεις ἰδέα».

Με κράτησαν ἐκεῖ μιά εβδομάδα.

—Τὴν Κυριακή τὸ βράδυ, ήρθε πάλι ὁ διευθυντής. Θέλεις νὰ πᾶς νὰ δουλέψης; με ξαναρώτησε. «Όχι, ξανάπα. Πρῶτα να με πληρώσετε». Τότε ἐκείνος μ' ἔβρισε.

Ο πρόεδρος τὸν διέκοψε:

—Τῆα λίγο καπνὸ, προτιμῆς νὰ χάσης ἑπτὰ χρόνια ἐλευθερίας;

—Δέν ἦταν γιὰ τὸν καπνὸ.

Μέ εἶχαν πληγώσει! Μὲ μεταχειρίστηκαν σάν κτήνος!

—Καί μετὰ τὴν ἀρνήσή σου, τί ἔκανε ὁ διευθυντής;

Ο κατάδικος σηκώθηκε.

Μιά τρομερὴ ταραχὴ φαινόταν νὰ κολλάζη μέσα του.

—Όταν τοῦ εἶπα αὐτὰ τὰ λόγια, ἔξακολούθησε, μοῦ εἶπε ὅτι θὰ με βάλουν στή φάλαγγα.

Ἐδῶ σταμάτησε λιγάκι.

—Στὴν ἀρχὴ δέν τὸ πίστεψα! Δέν μπορούσα νὰ τὸ πιστέψω. Ἀλλοιῶς θὰ τὸν ἔπνυα ἀμέσως, ἐκείνη τὴ στιγμή.

Μοῦ εἶπε νὰ βγῶ ἀπὸ τὸ γραφεῖο του. Τότε με πήραν οἱ φύλακες καί με πήγαν στή φάλαγγα. Κάτω στὸ ἔδαφος ἦταν ἕνα μαστίγιο. Ὁ διευθυντής μοῦ εἶπε νὰ βγάλω τὰ ροῦχα μου. Γδύθηκα. Μά ἀκόμη δέν μπορούσα νὰ πιστέψω ὅτι θὰ με μαστίγωνε. Νόμιζα πὼς ἤθελε νὰ με τρομάξη.

Μ' ἔβαλαν τότε καί στάθηκα μπρὸς στήν φάλαγγα. Σήκωσα ψηλά τὰ χέρια καί μ' ἔβλεσαν τόσο σφιχτά, πὼς με ἔσκασαν ἀπὸ τὸ ἔδαφος. Ὁ διευθυντής πήρε τὸ μαστίγιο.

«Σέ ρωτῶ γιὰ τελευταία φορά. Θέλεις νὰ ξαναγυρίσης ἀπρὸς τὴ δουλειά σου;» «Όχι, φώναξα, πρὶν με πληρώσετε. Πολύ καλά, μοῦ εἶπε, τώρα θὰ σε πληρώσω». Σήκωσε ψηλά τὸ μαστίγιο καί τὸ κατέβασε με δύναμη στήν πλάτη μου. Αἰσθάνθηκα ὅταν φριχτὸ πονο. Τότε, ἀναμμένο ἀπὸ τὸν πονο, φώναξα πρὸς διευθυντή: «Μ' ἔβλεσε χειροπόδαρο, γιὰ νὰ με χτυπήσει σάν σκυλί. Χτύπα λοιπὸν μ' ὅλη σου τὴ ψυχὴ. Εἶσαι ἄναστρος! Εἶσαι τὸ πῖο σωμαμένο, τὸ πῖο πρόστυχο, τὸ πῖο ἀνάστρο πλάσμα τῆς γῆς. Χτύπα με ὡς τὴν τελευταία μου πνοή, γιὰτί, ἂν μ' ἀφήσης νὰ ζῆσω, θὰ σε σκοτώσω».

Τότε αὐτὸς ἔπιασε τὸν βουρδουλα με τὰ δυὸ του χέρια κι' ἄρχισε νὰ με χτυπᾷ μ' ὅλη του τὴ δύναμη. Τὸ αἷμα μου χυνόταν ποτᾶμι στή γῆ, ὡς ὅτου τὸ κεφάλι μου ἔγειρε βαρῶ πρὸς τὰ κάτω... «Όταν συλληθὰ στὸ μπουντρούμι, ὁ γιατρός με τρούσε τὸ σφυγμὸ μου».

Ο κατάδικος εἶχε τελειώσει. Κύτταξε γύρω του σάν χαμένος κι' ἔκανε νὰ φύγη.

—Απὸ τότε ἔμεινε πάντα στὸ μπουντρούμι;

—Ναί, κύριε, μὰ δέν με νοιάζει.

—Πόσον καιρὸ;

—Εἴκοσι τρεῖς μῆνες.

—Καί δέν σκέφτηκες ὅτι

ὅσο λές πὼς θὰ σκοτώσης τὸν διευθυντή, θὰ σε κρατοῦν μέσα στὸ μπουντρούμι; Ἄν μείνεις ἀκόμη ἐκεῖ, δέν θὰ ζήσης. Κι, τότε πὼς θὰ σκοτώσης

τὸν διευθυντή; Ἄν ἔλεγες ὅτι δέν θὰ τὸν σκοτώσης, θὰ σε ἄφηναν νὰ πᾶς στὸ κελλί σου.

—Προτιμῶ νὰ πεθάνω, παρά νὰ πῶ ψέμματα. Ἄν με ξαναβάλετε στὸ κελλί μου, θὰ τὸν σκοτώσω. Μά ὅποσδήποτε θὰ τὸν σκοτώσω! Καί τὸ ξέρεί!...

Ο διευθυντής τὸν φυλάκων ἦταν καθισμένος στὸ γραφεῖο του μόνος, με τὸν ἀριθμ. 14208. Ὁ κατάδικος ἦταν χωρὶς δεσμά. Ἡ πόρτα ἦταν κλειδωμένη.

Ἡ ἐπιτροπὴ τὸν φυλάκων με ἀνάγκασε νὰ παραιτηθῶ, εἶπε ὁ διευθυντής. Σήμερα φεύγω ὀριστικά ἀπὸ ἐδῶ! Πέλω ὅμως πρῶτα νὰ σοῦ πῶ κάτι πὼς σ' ενδιαφέρει. Κάποιος πρῶην φυλακισμένος διάσασε δυὰ ἔγραψαν αὐτὲς τὶς μέρες ἡ ἔθνη-ριδες γιὰ σένα καί μοῦ ἔστειλε ἕνα γράμμα. Μοῦ ὁμολογεῖ μέσα σ' αὐτὸ ὅτι ἦταν ἐκείνος πὼς ζήτησε με τὸν ἀριθμὸ σου τὸν καπνὸ πὼς εἶχες δικαίωμα νὰ πάρης. Σοῦ μοιάζει πολὺ. Ἐταί ἔγινε τὸ λάθος.

Ο κατάδικος ἀνέπνευσε με δυσκολία.

—Ὡς ὅτου νὰ λάθω αὐτὸ τὸ γράμμα, συνέχισε ὁ διευθυντής, ἐναντιώθηκα σὲ ὅσους ἤθελαν νὰ σοῦ χαρίσουν τὴν ὑπολοιπὴ ποιὴ μου. Τώρα ὅμως ζήτησα τὴ χάρι σου ἐγὼ ὁ τρίος. Εἶσαι ἐλεύθερος!...

Ο κατάδικος σηκώθηκε, ἐνῶ συγχρόνως στὰ μάτια του πέ-
ρασε μιά παράξενη ἔκφρασι.

Ο διευθυντής σταμάτησε λιγάκι. Ὑστερα, με φωνὴ πὼς ἔ-
τρομε ἐλασάρᾳ ἀπὸ τὴν συγκινη-
σί του, ἔξακολούθησε:

—Εἶπες κάποτε πὼς θέλεις νὰ με σκοτώσης. Αὐτὸ ὅμως δέν θὰ μ' ἐμποδίσῃ νὰ κάνω τὸ καθή-
κον μου ἀπέναντί σου. Κάποτε
σε μεταχειρίστηκα σκληρὰ. Μά
νόμιζα πὼς εἶνα δικιο. Τὸ με-
γάλο μου σφάλμα ἦταν ὅτι δέν
κατάλαβα τὸν χαρακτήρα σου.
Τώρα καί τὸν δυὸ μας ἡ ὑπάρ-
ξεις εἶνε χαμένες. Μά ἔσένα ὁ
πόνος σου πέρασε, ἐνῶ ἐμένα
δέν θὰ τελειώσῃ, παρά με τὴ
ζωή μου. Τέτοια ζωὴ δέν εἶνε,
παρὰ κατάρτα καί δέν θέλω νὰ
τὴ φυλάξω.

Καί ἀφρὸ εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια,
ὁ διευθυντής, χλωμός, ἀλλά ἀ-
ποφασιστικός ἔβγαλε ἀπὸ τὸ
σουρτάρι του ἕνα πιστόλι καί τὸ
ἔβγαλε μπροστὰ στὸν κατάδικο.

—Νὰ ἡ εὐκαιρία, εἶπε ἄσπυρα.
Κατένας δέν μπορεῖ νὰ σ' ἐμπο-
δίσῃ!

Ο κατάδικος ἀνέπνευσε δυ-
νατά, μὰ τραῆχητικε μακρῶς
ἀπὸ τὸ πιστόλι.

—Φοῦάσαι; ρώτησε ὁ διευθυντής.

Μιά ἀστραπή πέρασε ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ καταδίκου.

—Όχι, εἶπε με φωνὴ πλυγμένη. Το ξέρετε πολὺ καλά. Μά
δέν μπορῶ... δέν μπορῶ ἀκόμη...

Κατὰχλωμος σάν νεκρὸς, σηκώθηκε τρικλιζώντας.

—Τὸ καταφέρατε λοιπὸν! Μ' ἔκνατε σκλάβο σας! Μιά μι-
κρὴ λέξι καταφέρε ὅτι δέν μπόρεσε τὸ μπουντρούμι καί τὸ μα-
στίγιο.

Δάκρυα ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ μάτια του.

—Δέν μπορῶ νὰ μὴν κλαίω. Δέν εἶμαι, παρά ἕνα παιδί... καί
νόμιζα πὼς εἶμαι ἄντρας.

Καί λέγοντας τὰ λόγια αὐτὰ, κλονίστηκε.

Ο διευθυντής τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τὸ μπράτσο καί τὸν ἔβαλε νὰ
κνήσῃ. Πῆρε τὸ χέρι τοῦ καταδίκου μέσα στὸ δικὸ του κι'
ἔνοιωσε ἕνα γερὸ καί ἀβολο σφίξιμο. Τὰ μάτια τοῦ δυστυχι-
σμένου τὸν κύτταζαν χωρὶς ζωὴ. «Ἐνα ἀδύνατο χαμόγελο ρυ-
τιδῶνε τὸ χλωμὸ πρόσωπό του.

—Μιά λέξι ἀνθρώπινη μονάχα, ἔφτασε!... ψιθύρισε. Ἄν τὴν
εἶχατε πῆ ἀπὸ πρῖν... ἂν... μὰ δέν πειράζει... Ἄς εἶνε καί τώρα...

Τὸ χέρι τοῦ ἐσφίξε λιγάκι περισσότερο—τὸ χέρι τοῦ διευθυ-
νοῦ κι' ὕστερα χαλάρωσε τὸ σφίξιμό του κι' ἔπιασε χωρὶς
ζωὴ. Τὸ κεφάλι ἔγειρε κουρασμένο πρὸς τὰ πίσω. Τὸ χα-
μόγελο πάγωσε στὸ μαρ-
μαρωμένο πρόσωπό του
καί τὰ μάτια του, μά-
τια νεκρῶ, ἔμειναν στυ-
λωμένα στὸ ταβάνι.

ΟΥ΄ΛΛΙΑΜ ΜΟΡΡΟΥ

Μ' ἔβλεσαν καί με ρίξαν στὸ μπουντρούμι...

ΟΥ΄ΛΛΙΑΜ ΜΟΡΡΟΥ